

Seč tradiční, ale přece jiná aneb Malé postřehy z velké konference

Eva Semrádová a Alena Součková

Termín konání celostátní knihovnické konference na Seči se z důvodu rekonstrukce ubytovacího objektu na sanatorium posunul na konec června (i když tomu deštivá a zamlžená obloha neodpovídala). Zájem tentokrát převyšoval kapacitní možnosti ubytování i přednáškových sálů.

Společné přednášky pro všech více než 300 účastníků se konaly v úvodu konference pod názvem Knihovna jako komunitní centrum a v posledním jednacím dnu pod názvem Veřejné knihovny dnes. Byly úvodem do tématu knihovnických služeb, pohledem do německých a polských knihoven, upozorněním na zajímavé projekty. Prezentace z konference jsou dostupné na [www: http://www.sdruk.cz/sec/2009/sec_prez.php](http://www.sdruk.cz/sec/2009/sec_prez.php) a stěžejní příspěvky jsou otištěny ve sborníku.1)

Jednání prvního dne připravoval a řídil ředitel pražské městské knihovny RNDr. Tomáš Řehák a tematika byla zaměřena na programy a projekty knihoven a pohledy na knihovny jako komunitní centra.

V úvodu prvního bloku byly předány **medaile Z.V.Tobolky** jako ocenění přínosu českému knihovnictví Mgr. Marii Sobotkové z Náchoda, Mgr. Janě Nejezchlebové z Moravské zemské knihovny v Brně, Mgr. Jitce Banzetové z Karlových Varů, Mgr. Haně Opatrné z Liberce a Mgr. Věře Doubkové z Ústí nad Labem.

Po prvním příspěvku paní Marty Smolíkové ze společnosti ProCulture Praha, o.p.s., k pojetí evropské kulturní politiky a k dokumentu Evropský program pro kulturu v globalizujícím se světě byly na programu velmi zajímavé příspěvky ze zahraničí. Osloveny byly veřejné knihovny v Německu, Polsku a na Slovensku v různě velkých městech. Německé příspěvky byly průběžně tlumočeny do sluchátek, elektronické prezentace byly v češtině a podklady byly i součástí rozdáváných materiálů. Knihovny v Kolíně nad Rýnem, Weidenu, Würzburgu, Jelenie Góře a Banské Bystrici byly nejenom představeny řadou fotografií a údaji o činnosti, ale především poukázáním na nové a možná i méně obvyklé služby knihoven pro veřejnost.

K poznání trendů služeb v zahraničních knihovnách (hlavně na severu Evropy) přispěl bohatou fotodokumentací z četných zahraničních cest i dr. Řehák. Je těžké v několika větách shrnout velké množství informací a námětů (to se musí prostě vidět - a asi nejlépe ve skutečné realitě). Jmenované německé knihovny se umísťují na prvních místech BIX, tj. Bibliotheksindex, tj. žebříčku hodnocení výkonu a činnosti knihoven. Umístění a postup mezi nejlepší je velice prestižní záležitostí. Knihovny nabízejí velmi příjemné prostředí pro uživatele i širokou veřejnost, ať již v nových nebo zrekonstruovaných prostorách. Akce jsou nabízeny všem věkovým skupinám - např. i pro mimina od 0,5 do 3 let. Knihovny se snaží o stálé zlepšování služeb pro zákazníky - např. i půjčováním brýlí. Novinkou je i rozšiřování elektronických služeb. Mě zaujala elektronická kniha a e-book-reader, čtecí zařízení, které prý dovedou ovládat i méně technicky zdatní uživatele a knihovna je může i zapůjčit domů. A také možnosti virtuální knihovny - to je stahování dokumentů z knihovny, hlavně denního tisku, do svých mobilů a počítačů kdykoliv po celých 24 hodin denně, 7 dní v týdnu. Je to žádaná služba a noviny si můžete přečíst na displeji mobilu i při čekání v dopravní špičce. Blíže na <http://www.regi24.de> .

Knihovna musí umět své služby nabízet a propagovat, nezapomínat ani na znevýhodněné skupiny, podporovat čtenářství a funkční gramotnost, využívat otevřený a flexibilní prostor s množstvím dokumentů - co nejvíce ve volném výběru a s obsluhou mezi návštěvníky. Formou maket a modelů přibližovat i další služby knihovny v ostatních patrech a prostorách nebo v dalších budovách. Jít za veřejností - na festivaly, do parků, na pláže - využití dřevěného altánu nebo staršího karavanu - knihy jsou většinou z rezervních

fondů a služby zajišťují dobrovolníci. To je jenom zlomek z množství námětů, ke kterým přispěla za Českou republiku ředitelka Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně. Blíže <http://www.mvk.cz>

Zajímavými příspěvky byla i vystoupení k dlouhodobým celostátním projektům, které jsou zajišťovány z finančních prostředků Evropské unie (jedná se o stovky miliónů Kč). PhDr. B. Stoklasová z Národní knihovny ČR hovořila o zpřístupňování dokumentů v projektu Národní digitální knihovna jako o elektronické službě (digitalizováno je již 350 miliónů stran dokumentů). Doc. J. Kubiček z Brna zase přiblížil problematiku odkyselování papíru. Centrum ochrany knihovních dokumentů je budováno v Brně. Technologie namáčení vějířovitě rozevřených dokumentů v roztoku oxidu hořečnatého či odkyselování jednotlivých listů jistě přispěje k záchraně unikátních a ohrožených sbírek v celé České republice.

Organizátoři se letos zaměřili na vývoj služeb ve veřejných knihovnách a připravili pestrý program, ještě pestřejší než obvykle, protože počet odborných sekcí druhého jednacího dne se rozrostl na šest témat (Právní aspekty služeb pro veřejnost, Knihovna - obývací místnost, Knihovna 2.0, Funkce veřejné knihovny z hlediska jejích uživatelů, Knihovna jako samoobsluha - pro a proti, Digitalizujeme pro uživatele). Jednání sekcí ještě doplňoval Den firem čili malý veletrh automatizovaných knihovnických systémů, knihovnických pomůcek, nábytku, zabezpečovacích zařízení apod.

Oslovili jsme některé účastníky konference z našeho kraje, aby se s námi podělili o své zážitky. Ptali jsme se:

1. *Byl pro vás pobyt na konferenci užitečný a které nové trendy vás nejvíce oslovily?*
2. *Prozradte nám, který námět ze Seče zrealizujete ve své práci či ve své knihovně?*

Ivana Votavová, ředitelka Městské knihovny Náchod:

1. Ač pracuji v knihovně 25 let a získávat nové poznatky se snažím stále, letos to je trochu jiné. Stala jsem se ředitelkou náchodské knihovny a už nemohu myslet jen na "své" krásné dětské oddělení, ale na celou knihovnu. Dokonce nejen mohu, ale musím. Proto jsem pochopitelně (mimo jiné) vyrazila i na Seč. Na Seč a tím pádem hlavně ke Zlatě do obývacího.

Úplně na začátku konference mě čekala veliká radost. Zase jednou se stalo, že byl oceněn ten, kdo si to doopravdy zasloužil. Mgr. Marie Sobotková dlouholetým úsilím dosáhla rekonstrukce náchodské knihovny, takže ta je teď pátým rokem krásná, moderní, to vše bez nepatřičných zásahů, a vítá své návštěvníky přívětivou tváří. Takovou knihovnu teď mám, no pardon, mají náchodští čtenáři. No a uznejte, v takové práci se musí pokračovat.

Asi jsme se ocitli v opravdu těžkém a přelomovém období pro knihovny (no jistě, nejen pro ně). Knihovny už byly převážně půjčovnami a také zdrojem informací, ale ani jedno z toho už nestačí. Informace se dnes, málo platné, hledají především na internetu (a Googlu nemůžeme konkurovat :) a být jen půjčovnou také nestačí. Musíme obstát v silné konkurenci. Knihovna musí být více než půjčovna knih, musí najít "novou užitečnost, aby na ni zbylo místo v nákupním košíku života (PhDr. Řehák), v budoucnosti musí knihovna najít cestu k lidem - v komfortu služeb, časové nenáročnosti, srozumitelnosti a přívětivosti".

Takže jen ten, kdo se vydá touto cestou, může obstát. To vyplynulo z příspěvků v sekci "obývací" a já s tím souhlasím. Takže přestaňme na naše uživatele chrlit nesrozumitelná slova a zkratky jako je "emdété", signatura nebo katalogizační záznam, podpole, sekundární informace a podobně. Knihovna musí mluvit jazykem čtenáře. Knihovna není chrám, ale místo pro život. Takže buďme vstřícní, usměvaví, ochotní, ale samozřejmě i vzdělaní, tedy v obraze. Nebudeme se podbízet, ale přestaňme se konečně bát nabízet, nabízet naše služby, akce, informace... i náš úsměv. Pořádejme v knihovně neobvyklé akce. Přijdou k nám jiní lidé... a třeba se jim zalíbí i naše standardní služby a stanou se z nich naši čtenáři. Máme-li být obývacím, nabídněme našim uživatelům pohodlí, teplo, světlo, vlídné slovo... a jako každé návštěvě šálek kávy nebo čaje. Že nám něco pobryndají? No to se může stát i doma, ale proto přece další návštěva nebude méně vítána. Skvrny se většinou dají odstranit. Ztracená důvěra se navrácí těžko.

2. Takže co jsem si především odnesla ze Seče: v knihovně se může pít káva - už jsem objednala nápojový automat. V knihovně má být pohodlně - vybírám ušák. V knihovně se mají konat neobvyklé akce - připravuji výstavu "prken" a tetování i výstavy dětských výkresů. Knihovna má být vstřícná, a to i k handicapovaným uživatelům - chystám zavést "roznáškovou službu"...

Konference Knihovny současnosti 2009 byla inspirativní a pomohla mi hlavně v tom, že jsem si uvědomila, že na všechno, co děláme, se musíme dívat pohledem svých uživatelů, i potenciálních. Asi mají pravdu ti, kdo tvrdí, že knihovny se musí změnit, nebo postupně zaniknou. A to by bylo škoda, vždyť toho mohou tolik nabídnout.

Hana Hornychová, oddělení informačních technologií SVK Hradec Králové:

1. Pobyt na Seči je užitečný nejen z hlediska orientace v nejnovějších trendech našeho oboru, ale i

setkáním s kolegy z knihovnické komunity. Vzhledem ke své specializaci jsem sledovala jednání v sekci "Knihovna 2.0", částečně sekci "Digitalizujeme pro uživatele" a také "Knihovna jako samoobsluha". Příspěvky měly jasný společný motiv - snahu poznat potřeby uživatelů, přesně na ně reagovat a poskytovat žádané služby. Zajímavým počinem v tomto směru je projekt Regionální knihovny v Karviné, která odvážně vstoupila do virtuálního prostředí portálu Second Life. Pro většinu knihoven je schůdnější obohatit služby elektronického katalogu knihovny, např. zavést doporučovací systém nebo zapojit uživatele do spoluvytváření podoby OPACu tagováním či hodnocením titulů.

2. Inspirovali jsme se nápady na vylepšení vzhledu elektronického katalogu knihovny. Momentálně realizujeme přidávání obálek k záznamům, plánujeme zobrazení obsahů a zavedení plnotextového vyhledávání v nich. Zaujala mě prezentace doporučovacích systémů, které mohou být dalším oživením katalogu knihovny.

Jaroslava Vítová, Městská knihovna Egona Hostovského Hronov:

1. Nejvíce mě oslovila knihovna jako obývací město: místo setkávání všech generací, diskusní skupiny, klubové večery (autorská čtení, produkce místních hudebníků, cestopisné přednášky, prodejní výstavy výtvarníků atd.).

2. Vzhledem k probíhající rekonstrukci nabídneme veřejnosti od poloviny září nově vybavenou knihovnu: nábytek, výpočetní technika, nová okna, dveře, elektroinstalace (osvětlení), výtah. Výše uvedené aktivity (otázka č.1) organizujeme běžně, úzce spolupracujeme se základními školami Hronov a okolí (knihovnické lekce, literární a výtvarné soutěže, besedy na vybraná témata). Od roku 1996 je naší partnerskou knihovnou městská knihovna v Kudowě Zdroji (Polsko). Některé aktivity přenášíme i do práce s naší čtenářskou veřejností: besedy o polské a české regionální literatuře, vlastivědné vycházky, prodejní výstavy prací polských a českých výtvarníků..., řada akcí s dětmi základních škol: soutěže k EU, historii a současnosti obou měst, putovní výstavy výtvarných prací, poznávání obou kultur, výjezdní setkání po stopách místních autorů, návštěvy skanzenů lidové kultury. Nejvíce mne inspirovaly aktivity sedlčanské knihovny.

Eva Semrádová, oddělení služeb knihovnám SVK Hradec Králové:

1. Na konferenci jsem prožila pouze jeden, ale z hlediska programu nejrušnější den. Vybrala jsem si k návštěvě sekce "obývací" a "samoobsluha", i když jako metodička by se mi hodil i souběžně probíhající program Web 2.0 či právní předpisy (dočtu se snad něco ve sborníku).

Jsem příznivcem "obývací". Ze zahraničních zkušeností mě zaujala z prezentace pana Tomáše Řeháka, ředitele Městské knihovny v Praze, myšlenka rozdělení prostředí knihovny na zóny. Každá knihovna by měla fungovat jako vesnice, každá knihovna by měla mít svou náves (místo setkávání), svůj sad (pro pohovoření s přáteli), kostel (pro klidné studium), "sámošku" (rychle vyřídít a jdu), svou hospodu a tak dále. Pracuji se statistikami knihoven a vidím každoroční pokles zájmu o tradiční půjčování, a tak ne knihovna jako chrám s knihami, ale jako místo pro život je podle mne budoucnost.

A pak ještě drobnost - nová móda ve formální stránce prezentací - samý obrázek, minimálně textu.

2. Nápad ze zahraničních knihoven prezentované na Seči by mělo vidět více knihovníků, navrhu zařadit toto téma do vzdělávání pro náš region. A kdo je už nyní zvědavý, co si naši kolegové na zahraničních cestách vyfotili, snímky jsou dostupné v prezentacích z konference. Za přečtení také stojí postřehy z cesty paní Lenky Pruckové, ředitelky olomoucké městské knihovny do USA, které sice nezazněly na Seči, ale jsou dostupné na [www: http://www.vkol.cz/data/soubory/krok/krok0902.pdf](http://www.vkol.cz/data/soubory/krok/krok0902.pdf) pod titulem Vyzouvejte se, prosím...).

1) *Knihovny současnosti 2009 : sborník ze 17. konference, konané ve dnech 23. - 25. června 2009 v Seči u Chrudimi / Jaromír Kubiček. - Brno : Sdružení knihoven ČR, 2008. - 205 s. - ISBN 978-80-86249-54-4.*